

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 16. marta 2020. godine
Br. ref.:RK 1529/20

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI
u

slučaju br. KI09/19

Podnosilac

Leutrim Hajdari

**Ocena ustavnosti rešenja Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini, C. br.
239/2017 od 6. septembra 2018. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gerxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Leutrim Hajdari iz Kline (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa ovlašćeni zastupnik Bedri Gashi, advokat iz Kline.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava rešenje C. br. 239/2017 Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini, od 6. septembra 2018. godine.

Predmetna stvar

3. Podnosilac zahteva nije u zahtevu tačno naveo za koja prava i ustavne slobode on tvrdi da su mu povređena, već od Ustavnog suda (u daljem tekstu: Sud) traži tumačenje i ocenu ustavnosti i zakonitosti postupka razvoda braka koji je iniciran sa njegove strane pred Osnovnim sudom u Peći, ogranak u Klini.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na članu 113.7 Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 14. januara 2019. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo.
6. Dana 15. januara 2019. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Bekim Sejdiu za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Radomir Laban (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
7. Dana 24. januara 2019. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i tražio od njega da se izjasni o iscrpljivanju pravnih sredstava, tako što će odgovoriti na pitanje da li je preduzeo bilo kakav proceduralni korak povodom njegovog zahteva. Sud je ovim obaveštenjem od podnosioca zahteva takođe zatražio da dostavi ovlašćenje za zastupnika.
8. Dana 1. februara 2019. godine, podnosilac zahteva je dostavio Sudu traženo ovlašćenje za pravnog zastupnika i naveo da se postupak po njegovom zahtevu vodi pred Osnovnim sudom u Peći, ogranak u Klini, pod brojem predmeta C. br. 239/17.
9. Dana 16. aprila 2019. godine, Sud je obavestio Osnovni sud u Peći ogranak u Klini, o registraciji zahteva i pozvao da dostavi svoje komentare, ako ih ima, u roku od petnaest (15) dana od dana prijema dopisa Suda.
10. Dana 30. aprila 2019. godine, Osnovni sud u Peći ogranak u Klini je dostavio svoje komentare u vezi predmeta pod brojem C. br. 239/17.

11. Dana 3. maja 2019. godine, podnosilac zahteva je Sudu dostavio dodatna dokumenta kao i rešenje C.br 239/17 Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini, od 6. septembra 2018 godine.
12. Dana 23. avgusta 2019. godine, podnosilac zahteva je dostavio dodatne komentare, kao i rešenje Ac. br. 2656/19 Apelacionog suda od 29. jula 2019. godine, kojim je Apelacioni sud poništio rešenje C.br 239/17 Osnovnog suda u Peći. ogranak u Klini. i vratio predmet istom na ponovno odlučivanje.
13. Dana 5. februara 2020. godine, nakon razmatranja izveštaja sudije izvestioca, Veće za razmatranje je iznelo preporuku Sudu za neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

14. Sud primećuje da u konkretnom slučaju postoje dva seta sudskih procedura. Prvi set procedura se odnosi na tužbu za razvod braka odlučen odlukom br 62–2018–1939(505) Okružnog suda u Fieru, Republika Albanija od 12. aprila 2018. godine. Drugi set procedura se odnosi na tužbu za razvod braka, podnet od strane podnosioca zahteva pred Osnovnim sudom u Peći, ogranak u Klini. Shodno tome Sud će ih i u ovom izveštaju odvojeno predstaviti.

Postupak u vezi sa zahtevom za razvod braka podnetim pred Okružnim sudom u Fieru, Republika Albanija

15. Dana 8. septembra 2017. godine, A.D., bivša žena podnosioca zahteva je podnela zahtev za razvod braka pred Okružnim sudom u Fieru, Republika Albanija.
16. Dana 12. aprila 2018. godine, Okružni sud u Fieru, Republika Albanija, je doneo odluku br 62–2018–1939(505), kojim je razveo brak između podnosioca zahteva i njegove bivše supruge, koja ima boravište u Fieru, Republika Albanija. Istom tom odlukom, sud je odlučio da maloletno dete (bivših) supružnika ostane pod starateljstvom majke, odnosno bivše supruge podnosioca zahteva.
17. Protiv ove odluke podnosilac zahteva je uložio žalbu pred Apelacionim sudom u Vlari. Njegov glavni navod u ovoj žalbi je bio da Okružni sud u Fieru nije imao teritorijalnu nadležnost za razmatranje i odlučivanje u vezi sa ovim pitanjem, jer je brak bio sklopljen u Klini – Republika Kosovo, gde su supružnici imali i poslednje zajedničko mesto boravka.

Postupak u vezi sa zahtevom za razvod braka podnetim pred Osnovnim sudom u Peći ogranak u Klini

18. Dana 18. jula 2017. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev za razvod braka Osnovnom sudu u Peći, ogranak u Klini.
19. Iz spisa predmeta proizilazi da su u vezi sa ovim pitanjem održane tri sudske sednice pred Osnovnim sudom u Peći, ogranak u Klini, (10.01.2018. godine, 17.04.2018. godine, 08.06.2018. godine),

20. Dana 6. septembra 2018. godine, Osnovni sud u Peći, ogranak u Klini, je rešenjem (C. br. 239/2017) prekinuo postupak po ovom pitanju jer je ustanovio da su „za isto pitanje vođena dva postupka i da postoji pravosnažna presuda koja je pobijana od stranke koja tuži i njegovog zastupnika, gde je obema strankama razložno da se pojasni pitanje oko ovog postupka što se tiče pitanja pravosuđa“, U skladu sa tim, Osnovni sud u Peći ogranak u Klini je prekinuo ovaj postupak „dok se ne reši prethodno pitanje u vezi sa priznanjem presude Republike Albanije od 16.4. 2018. godine, broj odluke je 62-2018-1939 izdata od Okružnog suda, Fier, Republika Albanija“.
21. Podnosilac zahteva je podneo žalbu Apelacionom sudu na rešenje Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini, zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešnog sprovođenja materijalnog prava sa predlogom da se rešenje Osnovnog suda poništi.
22. Dana 29. septembra 2019. godine, Apelacioni sud je [rešenjem Ac.br. 2656/2019] usvojio, kao osnovanu, žalbu podnosioca zahteva, poništio rešenje Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini i vratio predmet istom na ponovno odlučivanje. U obrazloženju, Apelacioni sud navodi: *“Prvostepeni sud je ocenio da treba da se prekine parnični postupak u ovom pitanju dok se ne reši prethodni postupak u vezi sa priznavanjem presude Republike Albanije [...] izdate od Okružnog suda u Fieru. Apelacioni sud ne može da prihvati kao pravičnu i zakonitu jednu takvu pravnu procenu prvostepenog suda. U ovom konkretnom slučaju, osporena presuda je zahvaćena naglašenim kontradikcijama [...] Prvostepeni sud je obrazložio jednu takvu odluku činjenicom da u spisima predmeta postoji jedna presuda Okružnog suda u Fieru, za koju tvrdi da je postala pravosnažna kao i da je ista napadnuta od ovde tužioca. Međutim, jedna napadnuta sudska presuda ne može postati pravosnažna dok se po žalbi ne odluči od strane drugih instanci. Štaviše, u obrazloženju napadnute odluke se naglašava da postoji jedan zahtev za prepoznavanje te presude, a o kojem se treba odlučiti. Međutim, u spisima predmeta ne postoji nikakav dokaz kojim se može utvrditi da postoji jedan takav zahtev [...]. Činjenica da ako u ovom predmetu u toku je neki drugi sudski postupak ili ne, ili ako eventualno postoji neko pravosnažno rešenje, ne predstavlja za obustavljanje postupka od strane prvostepenog suda, ali takve činjenice bi omogućile sudu da utvrdi postojanje parnice (suparničarstvo), odnosno utvrđivanje činjenice ako je reč o presuđenom predmetu, u kom slučaju eventualno bi se ispunili uslovi za odbijanje tužbe, ali nikako sa prekidom postupka. Apelacioni Sud ne može ocenjivati da li su ispunjeni uslovi za obustavljanje osporenog postupka iz razloga koje je prvostepeni sud istekao, stoga i samim tim zaključuje da osporeno rešenje mora biti poništena, i predmet se vraća na ponovni postupak.”*

Navodi podnosioca zahteva

23. Podnosilac zahteva nije tačno naveo za koja prava i osnovne slobode on tvrdi da su mu povređena osporenim presudom.
24. Podnosilac zahteva od Suda traži da oceni ustavnost i zakonitost postupaka razvoda braka koji su inicirani njegovom tužbom pred Osnovnim sudom u

Peći, ogranak u Klini, [...] i koji su prekinuti bez pravnog osnova, nakon što su održane tri sudske sednice.

25. Podnosilac zahteva tvrdi sledeće: *“imamo dva nezakonita postupka ovih sudova, kako Suda u Klini – Kosovo, koji je obustavio postupak, tako i Suda u Fieru iz Albanije koji je odlučio o razvodu braka”*.
26. Dalje, podnosilac zahteva navodi da *“za razvod supružnika, sa prebivalištem i državljani Kosova, odlučio je bez prava i nadležnost jedan Sud jedne druge države, kao što je Okružni sud u Fieru – Republika Albanija [...] Sudija u postupku E.L., bez prisustva strane – supruga, Leutrima Hajdarija, u jednoj odluci na 11 stranica, o prihvatanju tužbenog zahteva za razvod braka A.H., [...] između ostalog i dete je povereno tužiteljki, kao majci deteta”*.
27. Podnosilac zahteva dalje naglašava da, po uputstvima predmetnog sudije u Osnovnom sudu u Peći, ogranak u Klini, on je uložio žalbu pred Apelacionim sudom u Vlari, protiv odluke prvostepenog suda u Fieru, ali i nakon šest meseci nakon što je žalba uložena, Apelacioni sud u Vlari nije doneo još uvek nikakvu odluku.
28. Na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda da *„izvrši procenu ustavnosti i zakonitosti pitanja koje je navedeno u žalbi“*.

Komentari koje je dostavio Osnovni sud u Peći-ogranak u Klini

29. U vezi sa zahtevom podnosioca, u svom odgovoru, Osnovni sud u Peći, ogranak u Klini, je između ostalog pojasnio sledeće:

“Utvrdjeno je od strane tužene i od njenog zastupnika, da se paralelno vode dva postupka za isti predmet i tužena je dostavila Sudu jednu odluku sa br 62-2018-1939 (505) od datuma 12.04.2018 godine, koji je postao pravosnažan od datuma 12.05.2018 godine, donesen od strane okružnog Suda u Fier od sudije Ejona Lazellari. Budući da zastupnik tužene je predložila da se ovaj postupak obustavi, zato što navedeno rešenje je osporeno od strane tužitelja za žalbom podnesena od tužitelja, upućena Apelacionom Sudu u Vlari, koja je datirana 07.05.2018 godine. Tužena je dostavila ovom Sudu gore navedeno Rešenje donesena od strane Okružnog Suda u Fier, međutim, budući da je tužitelj dostavio žalbu i ista je važeća, koja u ovom slučaju odbijen je zahtev za pristanje stranog rešenja. Od svega gore navedenog Sud predmeta je obustavila postupak na osnovu odluke C nr 239/17 od datuma 06.09.2018 godine, do rešavanja predmeta od strane Apelacionog Suda u Vlari, jer u ovom slučaju radi o pravosuđu gde se za isti predmet ne mogu da se paralelno vode dva postupka.”

Prihvatljivosti zahteva

30. Sud prvo ocenjuje da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje precizirane Zakonom i Poslovníkom.

31. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene Strane] Ustava, koji propisuju:

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.”

32. U tom smislu, Sud primećuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno rešenje [C. br. 239/2017] Osnovnog suda u Peći, ogranak u Klini, od 6. septembra 2018. godine.

33. Međutim, Sud primećuje da stav 7. člana 113. Ustava, takođe utvrđuje i obavezu da se iscrpe “*sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom*”. Ova ustavna obaveza je takođe utvrđena i stavom 2 člana 47. Zakona i tačkom (b) stava (1) pravila 39. Poslovnika. Ovi poslednje navedeni utvrđuju:

Član 47.

[Individualni zahtevi]

[...]

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.”

Pravilo 39.

[Kriterijum o prihvatljivosti]

“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:

(...)

“(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke.”

34. U tom pogledu, Sud ponovo naglašava da stav 7. člana 113. Ustava, stav 2 člana 47. Zakona i tačka (b) stava (1) pravila 39. Poslovnika, jasno propisuju obavezu “*iscrpljenja pravnih sredstava određenih zakonom*” kako bi se zahtev proglasio prihvatljivim i razmotrio njegov meritum od strane Ustavnog suda.

35. Kriterijumi za ocenu da li je ova obaveza ispunjena, su jasno određeni u sudskoj praksi Ustavnog Suda i dalje su podržani praksom Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), u saglasnosti sa kojom je Ustavni sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.

36. Obrazloženje za zahtev za iscrpljivanje pravnih sredstava jeste da se relevantnim organima, prevashodno redovnim sudovima, pruži mogućnost da spreče ili isprave navodne povrede Ustava. Ono se zasniva na pretpostavci da pravni poredak Kosova obezbeđuje pravna sredstva za sprečavanje, odnosno ispravku povreda ustavnih prava. Ovo je važan aspekt supsidijarne prirode mehanizma ustavne pravde (vidi, između ostalog, slučajeve Suda br. KIO7/15, podnosilac *Shefki Zogiani*, rešenje o neprihvatljivosti od 8. decembra 2016. godine, stav 61; KI30/17, podnosilac *Muharrem Nuredini*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. avgusta 2017. godine, stav 35; KI41/09, podnosilac *Univerzitet AAB-RIINVEST D.O.O.*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, stav 16, i KI94/14, podnosilac *Sadat Ademi*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. decembra 2014. godine, stav 24).
37. Sud ponavlja da ovaj pristup zahteva da podnosioci ustavnih zahteva, pre nego što se obrate Ustavnom sudu, moraju iscrpeti sve proceduralne mogućnosti, u redovnim upravnim ili sudskim postupcima, kako bi sprečile povrede ljudskih prava i sloboda zagarantovanih Ustavom, ili, ako je do njih došlo, da isprave takve povrede prava zagarantovanih Ustavom (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda KI62/16, podnosilac *Bekë Lajçi*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2017. godine, stavovi 59-60; KIO7/09, podnosilac *Demë Kurbogaj i Besnik Kurbogaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. maja 2010. godine, stavovi 18-19; KI109/15, podnosilac *Milazim Nrecaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. marta 2016. godine, stavovi 27-28, i KI148/15, podnosilac *Xhafer Selmani*, rešenje o neprihvatljivosti od 15. aprila 2016. godine, stavovi 27-28).
38. Međutim, sudska praksa ESLJP-a utvrđuje i izuzetke i kriterijume na osnovu kojih se ti izuzeci mogu primenjivati, navodeći da se pravilo iscrpljivanja mora primenjivati sa određenim "*stepenom fleksibilnosti i bez preteranog formalizma*", imajući u vidu oblast zaštite ljudskih prava (vidi, u ovom kontekstu i, između ostalog, slučaj Suda KI84/17, podnosilac *Bahri Maxhuni*, rešenje o neprihvatljivosti od 31. maja 2018. godine, stavovi 25, 26 i 27).
39. Jedan od tih izuzetaka, po sudskoj praksi ESLJP-a, je taj da pojedinci u principu ne moraju iscrpeti diskreciona ili vanredna sredstva koja su im na raspolaganju (vidi, u ovom kontekstu, slučaj ESLJP-a *Cinar protiv Turske*, odluka od 13. novembra 2013. godine i *Prystavka protiv Ukrajine*, presuda od 17. decembra 2002. godine, i vidi, takođe, Praktični vodič kroz uslove prihvatljivosti ESLJP-a od 30. aprila 2019. godine, I. Procesni osnovi neprihvatljivosti, A. Nisu iscrpljeni unutrašnji pravni lekovi, 2. Primena pravila, e. Postojanje i primerenost, stav 77).
40. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud primećuje da je podnosilac zahteva, nakon što je upoznat sa sadržajem rešenja C. br. 239/2017 Osnovnog suda od 6. septembra 2018. godine, podneo žalbu Apelacionom sudu, koji je 29. septembra 2019. godine [rešenjem Ac.br. 2656/2019] usvojio, kao osnovanu, žalbu, poništio rešenje Osnovnog suda i vratio istom na ponovno odlučivanje. Samim tim, proizilazi da postupak pred Osnovnim sudom u Peći, ogranak u Klini, još uvek nije završen.
41. Sud je već utvrdio u svojoj sudskoj praksi da ako su postupci u toku pred redovnim sudovima tada se zahtev podnosioca pred Ustavnim sudom smatra

preuranjenim (vidi, u ovom kontekstu slučajeve Suda KI23/10, podnosilac *Jovica Gadžić*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. septembra 2013. godine; KI32/11, podnosilac *Lulzim Ramaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 20. aprila 2012. godine; KI113/12, podnosilac *Haki Gjocaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. januara 2013. godine, stav 34; KI114/12, podnosilac *Kastriot Hasi*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. aprila 2013. godine, stav 33; KI07/13, podnosilac *Ibish Kastrati*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. jula 2013. godine, stavovi 28-29; KI58/13, podnosilac *Sadik Bislimi*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. novembra 2013. godine, stav 31, i KI102/16, podnosilac *Shefqet Berisha*, rešenje o neprihvatljivosti od 2. marta 2017. godine, stav 39).

42. U okolnostima konkretnog slučaja, zasnovano na načelu supsidijarnosti, Sud je obavezan da zahtev podnosioca proglasi neprihvatljivim kao preuranjenim, zbog toga što nisu iscrpljena sva efektivna pravna sredstva u njegovom slučaju.
43. Shodno tome, zahtev se proglašava neprihvatljivim, u skladu sa stavom 7. člana 113. Ustava, stavom 2 člana 47. Zakona i dalje precizirano tačkom (b) stava (1) pravila 39. Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47.2 Zakona i pravilom 39. (1) (b) Poslovnika, dana 5 februara 2020. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

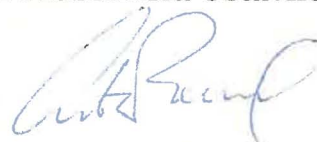
Sudija izvestilac

Bekim Sejdiu

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi